

Панченко В.В.,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
асистент кафедри земельного та аграрного права

Бджільництво в Україні: організаційно-правові питання

Природно—кліматичні умови України сприяють одержанню високоякісних продуктів бджільництва (меду, воску, квіткового пилку, прополісу, маточного молочка, бджолиної отрути для потреб населення, в тому числі харчової, медичної, парфумерно-косметичної галузей) для забезпечення внутрішніх потреб країни та формування експортного потенціалу.

Однак низька технологічна культура виробництва продукції, відсутність промислових технологій; недостатнє використання бджолозапилення; недостатнє ветеринарне забезпечення; відсутність ефективної цільової державної фінансової підтримки галузі та гармонізованого законодавства щодо виробництва та якості продукції бджільництва в Україні є наслідок складнощів реалізації експортного потенціалу галузі.

Основними напрямками наукових розробок галузі бджільництва є селекційно-племінна робота з породами бджіл, технологія виробництва продуктів бджільництва, апітерапія, ветеринарне забезпечення, що є важливим резервом підвищення продуктивності пасік шляхом збереження генофонду районуваних порід бджіл, організації заказників для збереження генофонду та репродукторів чистопородних маток та бджіл, поліпшення племінних якостей бджолиних сімей відповідно до конкретних кліматичних умов та з урахуванням кормової бази, виведення нових типів та ліній бджіл.

Так, відповідно до Концепції Загальнодержавної цільової програми селекції у тваринництві на період до 2020 р. в галузі бджільництва передбачено проведення робіт із прискорення темпів створення спеціалізованих господарств, розроблення господарських і наукових основ розвитку галузі; збереження запилювально-медового напрямку розвитку галузі; чистопородного розведення у відповідних ареалах українських степових і карпатських бджіл з можливим відновленням поліської популяції; розведення, поліпшення та створення нових типів і ліній бджіл у базових господарствах на основі сучасних досягнень у селекції, генетиці, біотехнології та в інструментальному осіменінні бджолиних маток.

Для виконання цієї програми селекції передбачено виділення бюджетних коштів за Порядком використання коштів, передбачених у державному бюджеті для виконання програми селекції у тваринництві та птахівництві в науково-дослідних господарствах.

При цьому не передбачається цільова державна підтримка щодо випуску інноваційного технологічного обладнання та бджолиного інвентарю (ліній по відкачуванню та фасуванню меду, механізми для навантажування та розвантажування вуликів, спеціальний транспорт для перевезення бджіл під час кочівлі, сучасні павільйони та ін.), що відповідає світовим вимогам інноваційних технологій інтенсивного бджільництва, які допомагають підвищити прибутковість пасіки в декілька разів.

Наприклад, однією з таких інновацій є система Aripol, запропонована дослідницькою компанією Aripol Krakow, технологія якої спрямована на виробництво апіпродуктів, які використовуються у фармацевтичній промисловості. Система повністю комп'ютеризована, що дозволяє витратити на догляд за нею не більше п'яти годин на тиждень та уникнути медикаментозного впливу на комах, тому продукція, яка виробляється за допомогою технології, є цілковито чистою.

Саме інноваційний розвиток в галузі бджільництва може бути цікавий не лише пасічникам, а і агрокорпораціям, що сприятиме інвестиційній привабливості селекційних проєктів в цій галузі, підвищенню якості продукції бджільництва та високій прибутковості галузі бджільництва в цілому.

Бджільництво також має запилювально-медовий напрям, що забезпечує виробництво продукції та використання бджіл в якості запилювачів ентомофільних сільськогосподарських рослин і є важливим фактором підвищення врожайності та якості.

Так, підвищення врожайності сільськогосподарських культур при запиленні квіток бджолами в середньому становить: ріпаку – 25–30%, соняшнику – 40%, гречки – 41%, червоної конюшини – 75%, люцерни – 50%, баштанних – 60%, плодкових – 65%, гірчиці – 35–61%, а насіння люцерни взагалі практично неможливо одержати без повноцінного запилення [1].

Згідно з Програмою розвитку галузі бджільництва України на період до 2020 р., розробленою Міністерством аграрної політики та продовольства України з Національною академією аграрних наук України, Національним науковим центром «Інститут бджільництва імені П. І. Прокоповича» та Спілкою пасічників України, планується збільшення кількості бджолиних сімей для ефективного запилення ентомофільних сільськогосподарських рослин та раціонального використання кормової бази, підвищення рівня отримання товарної продукції тощо.

Тому, враховуючи важливість запилювально-медового напрямку у бджільництві та досвід зарубіжних країн, бджолозапилення повинно бути нормативно врегульовано як категорія агрономічного прийому технології вирощування ентомофільних сільськогосподарських культур. Наприклад, в країнах Східної Європи (Словаччина, Німеччина та ін.), а також в США законодавством передбачений такий агроприйм і обов'язкова орендна плата за використання бджіл на запиленні.

Належне правове регулювання галузі бджільництва щодо забезпечення потреб населення і промисловості безпечною і якісною продукцією бджільництва, підвищення ефективності державного контролю, охорони навколишнього природного середовища й забезпечення екологічної безпеки, забезпечення інноваційного розвитку, враховуючи досвід правового регулювання бджільництва у зарубіжних країн є створенням передумов для організації ефективної системи управління селекційним процесом тваринництва на рівні міжнародних стандартів, участі України в міжнародних організаціях з тваринництва, зокрема Європейської асоціації тваринників (EAAP), Міжнародного комітету по обліку в тваринництві (ICAR) тощо.

Отже, забезпечення організаційно-правових умов для збільшення виробництва продукції бджільництва та племінних (генетичних) ресурсів шляхом створення конкурентоспроможності галузі за умови удосконалення механізму

надання державної підтримки, удосконалення законодавчої бази, що регламентує проведення робіт із збереження генофонду і підтримання генетичної різноманітності, створення власної національної системи селекційно-зоотехнічних та організаційно-господарських заходів на рівні світових стандартів сприятиме сталому підвищенню ефективності галузі бджільництва та розвитку соціальної сфери села в цілому.

Список використаних джерел:

1. Програма розвитку галузі бджільництва України на період 2016-2020 рр.: розроблена Міністерством аграрної політики та продовольства України з Національною академією аграрних наук України, Національним науковим центром «Інститут бджільництва імені П. І. Прокоповича» та Спілкою пасічників України. К., 2014. URL: <http://prokopovich.com.ua/2015/01/29/p-r-o-e-k-t-programa-rozvitku-galuzi-bdzhilnictva-ukraїni-na-period-2016-2020-rr/>.

*За зміст та якість матеріалів
відповідальність несуть автори публікацій*

Сучасний стан та перспективи розвитку земельного, аграрного, екологічного та природоресурсного права: теорія та практика : зб. матеріалів науково-практичної конференції (м. Харків, 7 грудня 2018 р.) / Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого ; за ред. А. П. Гетьмана, М. В. Шульги. – Х. : ТОВ «Оберіг», 2018. – 296 с.

ISBN 978-966-8689-25-3

Збірник містить тези наукових доповідей учасників науково-практичної конференції, що відбулася у м. Харкові 7 грудня 2018 р..

Для науковців, фахівців у галузі права, студентів юридичних закладів вищої освіти та всіх, хто цікавиться питаннями земельного, аграрного та екологічного права України.

ISBN 978-966-8689-25-3

© НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2018
© ТОВ «Оберіг», 2018